

okrenuta u drugom smjeru«. Recenzent engleskog izdanja dalje navodi da »ako razumijete genijalnost ove slike, definitivno trebate kupiti ovu knjigu. Ako ne razumijete zašto baš ova slika odgovara ovoj knjizi ili vam nije smiješna, vjerojatno ne želite *Dictionary of Sociology*. Ali biste ga baš zato trebali kupiti« (<http://www.curledup.com/dictsoci.htm>). Na naslovnici hrvatskog izdanja prikazane su naočale s malo debljim okvirom (i staklima?) koje prenose sličnu ideju – pružanje jasnijeg i detaljnijeg uvida u sociološke pojmove i problematiku.

Činjenica da je ovo jedini suvremeni, isključivo sociološki rječnik na hrvatskom jeziku ga čini neusporedivo važnim za, prije svega, studente koji studiraju sociologiju i društvene znanosti, znanstvenike i profesore koji se sociologijom bave kao profesijom, ali i šire čitateljstvo koje zanimaju društvene znanosti ili se žele upoznati sa sociološkim pojmovima koji se najčešće u društvu smatraju samorazumljivima, a često su daleko od jednoznačnih objašnjenja. *Rječnik sociologije* bit će stoga iznimno koristan jer je već dulje vrijeme potreban kao jedno brzo mjesto na kojem se mogu pronaći definicije osnovnih pojmova.

Kako bi još bolje poslužio hrvatskom čitatelju, smatramo da bi u nekom budućem rječniku sociologije (ako nije moguće intervencijom u ovo izdanje, onda izradom novoga domaćeg rječnika sociologije) bilo dobro uključiti teorijske i empirijske sociološke doprinose i sociološke ličnosti važne za hrvatsku sociologiju. Primjeri iz hrvatskog društva u takvom bi izdanju bili mnogo korisniji od onih iz britanskog iskustva, kao npr. kod natuknica »brak« (str. 26–27), »sociologija sela«

(str. 355) i sl. Time bi se ove teme još više približile domaćem čitateljstvu, ali i istaknuo doprinos hrvatske sociologije široj europskoj i svjetskoj sociološkoj tradiciji.

Tijana Trako Poljak

Odsjek za sociologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Međunarodna konferencija »Cultural Sociology: Past, Present, Future«

Zadar, 21–24. listopada 2010.

U organizaciji Odjela za sociologiju Sveučilišta u Zadru od 21. do 24. listopada 2010. održana je međunarodna konferencija »Cultural Sociology: Past, Present, Future«. Konferencija je nastala kao rezultat višegodišnje uspješne suradnje zadarskog Odjela za sociologiju i Instituta za sociologiju Sveučilišta u Grazu, dviju ustanova od kojih je krenula inicijativa za pokretanjem združenoga diplomskog studija kulturne sociologije. Dvodnevna tematska konferencija okupila je istaknute znanstvenike/ce s ustanova članica međunarodnog konzorcija združenoga diplomskog studija kulturne sociologije.¹

¹ Konferencija je organizirana u sklopu projekta Tempus JoinSEE »Primjer izvrsnosti za razvoj združenih studijskih programa (i diploma) u Jugoistočnoj Europi«. Planirano pokretanje združenoga diplomskog studijskog programa Kulturne sociologije predviđeno je kao jedan od krajnjih rezultata projekta JoinSEE.

Nakon pozdravnih riječi prorektora za međunarodnu suradnju prof. dr. sc. Srećka Jelušića uslijedila je rasprava o razlozima pokretanja novoga studijskog programa. Obrazovanje sve traženijih stručnjaka/inja osposobljenih za sociološku analizu i interpretaciju kulture zajednički je cilj partnerskih ustanova, članica međunarodnog konzorcija koji trenutačno uključuje četiri ustanove (Sveučilišta u Zadru, Grazu, Trentu i Brnu). Širok raspon znanstvenoistraživačkih interesa nastavnika/ca sa suradničkih ustanova, a koji je do punog izražaja došao na ovoj konferenciji, trebao bi se ogledati i u studijskom programu zamišljenom kao platforma koja može objediniti različite specijalizacije nastavnika/ca partnerskih ustanova. Iako rasprava o administrativnim izazovima, neizbježnim pri pokretanju združenoga studijskog programa, nije bila primarni cilj dvodnevnog sastanka članova/ica konzorcija, na uvodnoj su raspravi dotaknuta i neka od pitanja koja se odnose na administrativne procedure i organizaciju studija.

Na konferenciji je unutar šest tematskih sesija održano trinaest izlaganja koja su bila praćena intenzivnim raspravama o recentnim teorijskim i metodološkim kretanjima u polju kulturne sociologije. Iako bi bilo teško podvući zajednički nazivnik cijelog skupa, načelno se mogu izdvojiti dvije temeljne tematske preokupacije: definiranje predmetno-teorijskog i metodološkog pristupa kulturne sociologije s jedne te razmatranje dodirnih točaka s drugim disciplinarnim područjima s druge strane.

Profesor Odjela za sociologiju Sveučilišta u Grazu Max Haller predstavio je aktivnosti radne skupine za

međunarodna komparativna društvena istraživanja pri Sveučilištu u Grazu te se posebno osvrnuo na probleme komparativnih istraživanja vrijednosti. U raspravi koja je uslijedila dodatno su spomenuti mogući problemi istraživanja u komparativnoj perspektivi. Potreba za komparativnim istraživanjima, različitim međunarodnim indeksima ili pokazateljima katkad dovodi do zanemarivanja važnosti lokalnoga sociokulturnog konteksta. Kako u komparativnoj perspektivi obuhvatiti različitosti političkog i institucionalnog konteksta izazov je za istraživače/ice, često zastupljen u slučajevima komparativnih istraživanja vrijednosnih orijentacija i ideoloških preferencija građana/ki. Prva sesija na temu »Kulture i vrijednosti« zaokružena je teorijskim sučeljavanjem socioloških recepcija različitih tumačenja kulture, od klasika sociološke teorije pa do radova suvremenih teoretičara/ki, a što je predstavljalo okosnicu izlaganja Vjerana Katunarića (Odjel za sociologiju, Sveučilište u Zadru).

Objasniti i razumjeti procese koji oblikuju suvremeno društvo i globalne odnose ključna je zadaća sociologije i sociološke teorije. Proizvodnja konceptualnih okvira za razumijevanje društva u kojem živimo, odnosno dijagnostičkih slika i prognoza suvremenih društvenih uvjeta stalni je izazov sociologije koja nije samo akademska disciplina nego i javna znanost. Sociološke »dijagnoze našeg vremena« zastupljene su u nekim od najpoznatijih socioloških teorija i koncepata poput globalizacije, individualizacije, fleksibilizacije, postindustrijskog društva, umreženog društva, informacijskog društva ili društva rizika. Predavanje Manfreda Prischinga, pročelnika Instituta za sociologiju Sve-

učilišta u Grazu, pokušaj je sistematizacije socioloških istraživanja dijagnoze suvremenog društva te je izazvalo raspravu o sociologiji kao javnoj znanosti te o uvijek aktualnom zahtjevu za integracijom različitih socioloških perspektiva. O potonjem problemu teorijske integracije, ali iz perspektive kulturne sociologije, izlagao je Stephan Moebius (Sveučilište u Grazu), izloživši mogućnosti neopragmatizma kao teorijsko-istraživačkog programa unutar kulturne sociologije. Unatoč nepostojanju jedinstvenoga istraživačkog programa kulturne sociologije, kao i upućenosti na dijalog sa srodnim pristupima, kulturna sociologija trebala bi zadržati i dodatno etablirati društvenoznanstveni pristup u proučavanju kulture – ovako bi se mogao sažeti zaključak vrlo poticajne rasprave koja je pratila ovo izlaganje, kao i sljedeća izlaganja u sklopu tematske sesije radnoga naslova »Kulturna sociologija na križanju disciplina«.

U izlaganju pod naslovom »Od sociologije do kulturnih studija i natrag«, što ga je održao Mirko Petrić (Sveučilište u Zadru), sažeto je dan pregled razvoja odnosa »društvenoga« i »kulturnoga«, počevši od razdoblja neposredno nakon Drugoga svjetskog rata u kojem se kulturu poimalo kao okolinu društvenog djelovanja te joj se pristupalo instrumentalno, u smislu njezina doprinosa društvu, preko razdoblja dominacije britanskih kulturnih studija i posljedičnoga kulturnog zaokreta u sociologiji, pa sve do svojevrsnoga sociološkog zaokreta koji je nužan za sociologiju koja želi promatrati i interpretirati istodobno i kulturne i društvene procese. Katharina Scherke sa Sveučilišta u Grazu postavila je pitanje mogućnosti i ograničenja teorijsko-metodološkog

približavanja postkolonijalnih studija i kulturne sociologije, razmatrano na primjeru istraživanja imigranata/ica u Austriji. Osim teorijsko-konceptualnih uvida postkolonijalnih studija, istraživanja transnacionalnih i hibridnih identiteta migranata/ica sve se više koriste kvalitativnim metodama, što je u skladu s općenitijim trendom oživljavanja interesa za kvalitativnu metodologiju.

Drugog dana konferencije Sabine Haring i Helmut Kuzmics sa Sveučilišta u Grazu predstavili su mogućnosti historijske sociologije u konceptualizaciji i istraživanju fenomena rata i nasilja. U njihovu predavanju izloženi su rezultati istraživanja dokumenata, pisama i dnevnika nastalih za vrijeme Prvoga svjetskog rata, pri čemu je poseban naglasak stavljen na mobilizaciju emocija, agresivnosti i nasilja u konstruiranju slike saveznika i neprijatelja u ratu. U nastavku tematske sesije »Emocije, granice, memorija generacije« izlagao je Emilio Cocco sa Sveučilišta u Teramu koji je predstavio istraživačku mrežu EastBordNet, a u dinamičnom izlaganju pokušao prikazati simboličko konstruiranje teritorijalnih granica. Posljednje izlaganje u okvirima ove sesije održao je Radim Marada (Sveučilište u Brnu) koji je govorio o memoriji generacije kao distinktivnom obilježju modernih društava i potencijalnom doprinosu koje bi sustavnije istraživanje kolektivne memorije generacije imalo za istraživački program kulturne sociologije.

Završno izlaganje Mirka Petrića (Sveučilište u Zadru) o nužnosti teorijskih i metodoloških pomicanja u područjima kulturnih studija i vizualnih studija, i to u smjeru njihova obogaćivanja snažnom sociološkom komponentom, na svojevrstan je način zaokružilo

temeljnu intenciju skupa kojim se htjelo promisliti mogućnosti kulturne sociologije, u njezinoj razvojnoj perspektivi i u teorijski plodnim sučeljavanjima s komplementarnim disciplinama.

Željka Tonković
*Odjel za sociologiju,
Sveučilište u Zadru*

Međunarodna konferencija »Qualitative Transitions: Issues of Methodology in Central and South-East European Sociologies«

Rijeka, 19–21. studenog 2010.

Na riječkom Filozofskom fakultetu od 19. do 21. studenoga 2010. u organizaciji Hrvatskoga sociološkog društva održana je međunarodna konferencija »Qualitative Transitions: Issues of Methodology in Central and South-East European Sociologies«. To je već druga međunarodna konferencija koju HSD organizira uz podršku Međunarodnoga sociološkog društva (ISA), čime su okupljanja hrvatske sociološke zajednice (uz bijenalni Nacionalni sociološki kongres) postala godišnja pojava. Također već iz tematskih odrednica ovih okupljanja posljednjih godina (metodološki izazovi, sociologija i interdisciplinarnost), kao i naziva recentne publikacije u izdanju HSD-a (*Hrvatska sociologija: razvoj i perspektive*) može se primijetiti da se sociologija u Hrvatskoj nalazi u procesu introspekcije. Taj se proces očitovao i na riječkoj konferenciji kako

iz izlaganja, tako i iz brojnih rasprava koje su uslijedile.

Misao vodilja skupa bila je »kvalitativni zaokret« (»qualitative turn«) u sociologijama postsocijalističkih zemalja Srednje i Istočne Europe. »Kvalitativni zaokret« u tim zemljama kasni za povećanjem interesa za kvalitativnom metodologijom u zapadnim sociologijama i zbog duge dominacije marksističkog pristupa kao što je nedavno za hrvatsku sociologiju utvrdila Inga Tomić-Koludrović. Ipak da jugoslavenska sociologija nije bila u potpunosti lišena kvalitativnih istraživanja svjedočio je svojim primjerom Frane Adam sa Sveučilišta u Ljubljani. On je u uvodnom predavanju, dijelu panel diskusije o stanju kvalitativne metodologije u postjugoslavenskom društvenoistraživačkom kontekstu, prikazao svoj dugogodišnji istraživački rad u kojem se koristio i kvalitativnim i kvantitativnim metodama. Smiljka Tomanović sa Sveučilišta u Beogradu prikazala je pak svoje longitudinalno kvalitativno istraživanje u kojem posljednjih desetak godina prati odrastanje djece iz dvaju beogradskih kvartova. Krešimir Kufrin sa Sveučilišta u Zagrebu govorio je o stanju kvalitativne metodologije u hrvatskoj sociologiji. On je naglasio da se ponajprije bavi kvantitativnim istraživanjima te je uspoređivao kvalitativnu i kvantitativnu metodologiju.

Krzysztof Konecki u ulozi predsjednika ESA-ine istraživačke mreže za kvalitativne metode u svojem je uvodnom govoru istaknuo poteškoće na koje je nailazio tijekom svog rada kao »kvalitativac« u prevladavajućem »kvantitativnom« okruženju. No, govorio je i o institucionalizaciji kvalitativne metodologije kroz ESA-inu mrežu i kroz